

Acció directa per reforçar l'estudi autònom i semipresencial dels estudiants en les matèries de cultura de la Llicenciatura de Filologia Anglesa mitjançant la creació d'una pàgina web interactiva

Felicity Hand

Laura Gimeno i Sara Martín

Departament de Filologia Anglesa i de Germanística

Facultat de Filosofia i Lletres

Universitat Autònoma de Barcelona

Resum

Els nostres estudiants de segon cicle han aconseguit un alt nivell d'anglès escrit i parlat, però tenen greus buits de coneixements sobre esdeveniments culturals i històrics en el món de parla anglesa. Estan obligats a cobrir una gran quantitat de material en un període de temps relativament curt a l'assignatura troncal *Història i cultura dels països de parla anglesa*. Hi ha una manca de llibres de text adequats per a estudiants adults estrangers, perquè pocs dels llibres que hi ha al mercat proporcionen suficient informació i nivell intel·lectual per a estudiants universitaris que no siguin de parla anglesa. Mitjançant la construcció d'una pàgina web per a l'assignatura, hem intentat motivar els estudiants a cercar i contrastar informació. L'enorme quantitat d'informació disponible a Internet ens ha obligat a establir directrius per tal que els estudiants puguin distingir entre les fonts i aprendre a posar en dubte totes les dades que apareixen a la xarxa.

Àmbit general d'interès de la innovació

El mercat està saturat amb un munt de llibres útils sobre història britànica i americana, però no aconsegueixen complir els requisits dels estudiants de llicenciatures en anglès en països que no són de parla anglesa. Per tant, el repte és intentar equilibrar el menú entre els estudis tradicionals en història i un enfocament més visual, mitjançant fonts d'Internet, prenent prou cura d'animar els estudiants a utilitzar aquestes fonts de forma crítica i no com a substitut del text escrit.

1. Objectius

El projecte emprès és un intent de millorar les capacitats d'aprenentatge dels estudiants d'assignatures que tracten sobre la cultura i la civilització dels països de parla anglesa. Podem dividir els objectius principals en dues seccions: el objectius en curs i els objectius d'assoliment. En primer lloc, els objectius en curs del projecte són la preparació de guies d'estudi per als estudiants, juntament amb material original dissenyat específicament per a les necessitats dels estudiants que realitzen aquestes assignatures. En segon lloc, i molt relacionat amb l'anterior, hi ha un objectiu vital: la recopilació eficient i l'estudi contrastat de les fonts en línia sobre història britànica i americana. Els objectius d'assoliment d'aquest projecte són la millora de la manera en què els estudiants poden tractar el material connectat amb les assignatures. També és molt important els estudiants augmentin l'aprenentatge autònom per tal que no hagin de dependre tant dels apunts de classe. Finalment, el projecte té com a objectiu millorar la capacitat dels estudiants per entendre, analitzar i sintetitzar textos. La millora de les seves capacitats per comunicar-se de forma escrita i oral, així com per raonar i desenvolupar idees, és també crucial per a l'èxit projecte. La construcció d'una pàgina web per a l'assignatura és una combinació dels tres elements descrits als objectius en curs: guies d'estudi, material original i una selecció de fonts d'Internet fiables.

2. Descripció

Durant el procés d'autoavaluació que es va dur a terme durant l'any acadèmic 200-2001, la llicenciatura de Filologia anglesa va detectar una sèrie de punts febles, en particular un nivell bastant alt d'estudiants que no es presentaven a exàmens de certes àrees d'estudi. Dues d'aquestes àrees problemàtiques eren dues assignatures obligatòries dedicades a la cultura i la civilització britànica i americana. Es dedueix que el baix rendiment acadèmic en l'àrea de cultura i civilització es deu al fet que aquestes assignatures són molt exigents per als nostres alumnes. Arriben al segon cicle amb un bon nivell d'anglès escrit i parlat, però els manca uns fonaments bàsics en coneixements generals sobre la cultura i la història britànica i americana. Estan obligats a cobrir una gran quantitat d'informació en un període de temps relativament curt, un any acadèmic, i els llibres de text que hi ha al mercat no estan orientats a les necessitats d'estudiants adults estrangers. Tendeixen a quedar-se curts en la profunditat intel·lectual que requereixen el estudiants universitaris que no són de parla anglesa. Per tant, l'objectiu principal d'aquest projecte és la necessitat d'una millora dràstica de les condicions d'aprenentatge dels estudiants de la llicenciatura de Filologia Anglesa quan arriben al segon cicle i estan obligats a realitzar dues assignatures obligatòries de l'àrea de cultura i civilització. Una de les assignatures és un mòdul troncal (*Història i cultura dels països de parla anglesa*) i l'altra és obligatòria (*La Civilització Americana a través dels Textos*). El mòdul troncal és una assignatura anual de nou crèdits i l'assignatura obligatòria és semestral i de sis crèdits. Durant molts anys, aquestes assignatures s'han tractat, tant

en el currículum universitari vigent com en els anteriors, mitjançant mètode estàndard, és a dir amb classes on els alumnes prenen apunts i amb la recomanació d'un o més llibres de text. La classe universitària tradicional té els seus punts forts, donat que el professor proporciona un esquema clar dels punts principals que creu que els estudiants haurien de conèixer. No obstant, aquest estil d'ensenyament no fomenta la participació de l'alumne, especialment en grups grans com és el cas de la llicenciatura de Filologia Anglesa. Per una altra banda, tampoc no promou l'aprenentatge autònom, perquè els estudiants tenen tendència a suposar que els apunts del professor seran més útils per tal d'aprovar l'examen. Els exàmens escrits són un recurs útil per avaluar grups grans d'alumnes quan és extremadament difícil prestar atenció a tothom de forma satisfactòria. Si tenim això en compte, és essencial disposar d'un mètode d'ensenyament que pugui servir com a guia per als estudiants i, alhora, els animi a comprar i contrastar materials d'altres fonts. La solució òbvia al problema semblava recaure en l'elecció d'un llibre de text més adequat, perquè un estudi senzill de la història britànica i/o americana estimularia als alumnes a seguir llegint sobre el tema. No obstant, aquesta era l'arrel del problema.

En dissenyar el pla d'estudis per a les assignatures de civilització de l'any següent, el professorat s'enfronta inevitablement any rere any amb un dilema per resoldre: què cal proposar com a lectura obligatòria i/o com a llibre de text per als cursos d'estudi d'història i cultura dels països de parla anglesa. Òbviament, el mercat està saturat amb un munt de llibres útils sobre història britànica i americana, però no aconsegueixen complir els requisits d'estudiants de llicenciatures en anglès en països que no són de parla anglesa. La majoria són llibres de text sempre ben dissenyats i en un estil escolar que tenen tendència a sobrecarregar l'alumne amb estadístiques, dates i noms que acaben confonent el lector que no és nadiu. Els estudiants americans reben classes d'història a l'institut i ja estan familiaritzats amb els esdeveniments clau (com ara les causes de la Revolució americana) que van erigir figures històriques com ara Thomas Jefferson o Abraham Lincoln, i comprenen el simbolisme que evoca la menció de la Boston Tea Party, la frontera, el Vell Sud i referències culturals similars. Els llibres d'història com el de George B. Tindall, & David E. Shi, *America: A Narrative History*, tot i proporcionar una imatge molt completa dels futurs Estats Units des de l'anomenat descobriment per part dels europeus, cobreixen massa material per a un curs que els estudiants han de digerir en un semestre. De la mateixa manera, l'erròniament titulat *The Brief American Pageant* (2004) no aconsegueix oferir les necessitats més modestes dels alumnes universitaris d'idiomes estrangers, perquè es tracta d'enormes volums que contenen una quantitat extraordinària d'informació històrica. Naturalment, hi ha el perill d'anar massa en direcció contrària. Els llibres de text pensats especialment per a parlants d'anglès no nadius proporcionen resums concisos de la història americana ressaltant-ne els principals esdeveniments, però sacrifiquen el nivell intel·lectual. Aquest tipus de llibre no aconsegueix estimular l'alumne adult perquè la restricció de continguts sembla estar estretament relacionada amb una anàlisi superficial dels principals canvis històrics.

Des de l'anterior diagnòstic de la situació, semblava obvi que teníem dues opcions, o bé escriure el nostre propi llibre de text o bé dissenyar un curs que combini els avantatges de l'ús de texts estàndards d'experts amb reputació amb l'estímul que proporciona el material digitalitzat, seleccionat prèviament pels professors i presentat en forma de guies d'estudi per a cada sessió. Els alumnes d'avui en dia són consumidors regulars d'Internet, cosa que pot ser positiva i negativa per als nostres objectius. El fet que els estudiants siguin perfectament capaços de trobar una pàgina web que tracti, per exemple, de la Fam irlandesa, no significa necessàriament que la llegeixin de forma crítica. Hi havia un greu perill d'abusar del material que es pot aconseguir fàcilment a Internet, perquè és obvi que és més divertit i es tarda menys temps en llegir una pàgina web que un article en un diari acadèmic. Això ens va instar a dur a terme seleccions molt curoses de les fonts que recomanàriem i dels llocs web que utilitzaríem com a exemples a classe. Havíem de preparar els nostres materials amb molta cura i crear un equilibri entre els continguts factuais i l'anàlisi de les narratives dels esdeveniments històrics. Això no significa que intentem imposar cap mena de censura als nostres alumnes. De fet, suggerim que consultin certs llocs web, com ara <http://www.omdurman.org/> per obtenir una altra versió de la història, en aquest cas una de més aviat islamofòbica per tal de desenvolupar les seves capacitats analítiques. La incorporació d'elements visuals com ara mapes, imatges, cronologies, etcètera, fou pensada per mostrar als alumnes que hi ha diverses narratives històriques possibles, no només els informes escrits. Tenint això en ment, vam preparar les nostres sessions com a presentacions de Powerpoint per tal d'exposar als alumnes materials visuals, amb el suport d'una sèrie de textos escrits que se'ls va demanar que llegissin per tal de comparar i contrastar les narratives. La pàgina web que hem dissenyat per a l'assignatura proporciona un resum de totes les àrees que cobreix l'assignatura, juntament la recomanació de textos, mapes, cronologies, imatges, enllaços i, en alguns casos, música.

3. Metodologia

La preparació de les guies d'estudi per als alumnes formava la base del projecte. Es va preparar un resum dels continguts de cada classe per endavant, que es penjava al campus virtual. Les guies d'estudi es preparaven en forma de presentacions de Powerpoint i contenien els següents elements:

1. resums breus del tema de les classes, per exemple un resum dels principals esdeveniments que van desencadenar la Reforma de l'Església el segle XVI a Anglaterra;
2. imatges de les principals personalitats implicades, per exemple retrats d'Enric VIII, Oliver Cromwell o Benjamin Disraeli;
3. mapes que presentaven les àrees geogràfiques de què es parlava, per exemple un mapa que mostrava els camps de batalla decisius de la Revolució americana;
4. breus cites de textos literaris, culturals o religiosos rellevants per tal d'il·lustrar les repercussions socials de l'esdeveniment en qüestió, per exemple l'entrada del diari

de Samuel Pepy sobre el Gran incendi de Londres o el poema de W. B. Yeats sobre l'Aixecament de Pasqua;

5. temes contemporanis que es poden interpretar de forma diferent a la llum dels incidents històrics recents, per exemple l'impost per càpita (*poll tax*) del 1989 de Margaret Thatcher i la revolta camperola del 1381.

S'animava als alumnes a consultar les fonts d'Internet i completar les seves lectures. Se'ls demanava que entreguessis assajos que parlessin sobre la interpretació d'alguns esdeveniments. El fet d'haver estat exposats a diverses narratives diferents (pictòriques, discursives, literàries, etc.) els ajudava a obtenir una visió global de la història britànica i americana i a no veure's superats per les dades i les estadístiques. Som molt conscients dels riscos de l'ús incorrecte d'Internet com a eina de formació i aprenentatge, perquè és possible que els estudiants no es prenguin les sessions seriosament i creguin que enlloc d'ensenyar-los, se'ls està entretenant. No obstant, seguint les directrius de Wang i Swanson (2005) creiem que els avantatges de la integració d'Internet en l'ensenyament regular pesen més que no pas aquestes pors.

3.1. Exemple específic: l'abolició del comerç d'esclaus

La metodologia utilitzada en la preparació d'aquest projecte es pot il·lustrar millor mitjançant un exemple específic: l'abolició del comerç d'esclaus a l'Imperi britànic. Els alumnes interessats en el tema poden trobar moltes pàgines web dedicades a aquest tema, especialment des que el 2007 es va celebrar el bicentenari de l'abolició. El problema amb què ens trobem és que, tot i que aquest tema és interessant i valuós, no podem dedicar-hi més d'una o com a màxim dues sessions, tenint en compte la naturalesa del tema de què es tracta. L'assignatura d'estudi Història i cultura dels països de parla anglesa cobreix tota la història britànica, des de la invasió dels romans fins al segle xx, a més d'algunes nocions del paper britànic en la creació d'un imperi a l'exterior en llocs com ara Austràlia, Nova Zelanda, Canadà i Sud-àfrica. Per tant, topem amb la tasca de tractar un esdeveniment extremadament important en la història domèstica i exterior britànica, que tingué repercussions en la societat multicultural de la Gran Bretanya contemporània. És una part vital de la història britànica que s'hauria de tractar de forma rigorosa i objectiva, però el problema és proporcionar prou idees bàsiques als alumnes per tal que compreguin com va evolucionar el moviment de l'abolició i per què finalment la Gran Bretanya va prendre la decisió d'abolir el comerç d'esclaus al seu Imperi, sense perdre de vista la importància cultural d'aquest esdeveniment en la Gran Bretanya actual. Per aquest motiu, vam utilitzar una varietat de fonts per presentar el tema: un resum d'esdeveniments que van portar a l'aprovació del projecte de llei de l'abolició al Parlament, la feina dels principals abolicionistes i els seus adversaris, mapes del comerç triangular, retrats de coneguts artistes que mostren com els joves servents negres es convertiren en símbol d'estatus dels rics el segle xviii, un quadre de l'artista del segle xix Turner que il·lustra el costat fosc del comerç d'esclaus, i finalment un poema d'una poeta britànica negra que recorda la seva ascendència i les seves

arrels en el comerç d'esclaus atlàntic [veure exemple]. La combinació de discursos ajuda als alumnes a consultar el material de forma global i a crear valuosos vincles entre la història econòmica, política i social i a comprendre la importància d'aquests esdeveniments en la construcció de la identitat britànica. Normalment, els mètodes d'ensenyament tradicionals no aconsegueixen crear aquest vincles i tendeixen a centrar-se en una narrativa lineal en detriment d'una forma de visualització més àmplia i completa.

4. Resultats

Els resultats d'aquesta innovació en el mètode i els continguts dels cursos de cultura i civilització han mostrat que els alumnes necessiten directrius en tractar amb fonts d'Internet. Malgrat que estan familiaritzats amb Internet, els faltaven els criteris necessaris per realitzar seleccions i desenvolupar actituds crítiques envers tota la informació disponible a la xarxa. Aquesta capacitat crítica els ha permès dur a terme treballs de classe de forma més eficaç perquè no han de dependre tant de la primera font que troben. Els materials originals que hem dissenyat específicament per a les necessitats dels nostres alumnes els han permès filtrar bona part de la informació de què disposen en els llibres de text tradicionals sobre història britànica i americana. Necessitàvem materials que s'adeqüessin a l'edat i el nivell intel·lectual dels nostres alumnes. És cert que no estan familiaritzats amb moltes referències culturals i històriques, però alhora són estudiants universitaris que han de trobar un estímul intel·lectual en la lectura. Finalment, la construcció d'una pàgina web que inclogui les guies d'estudi, les fonts d'Internet i el material original que hem preparat permetrà als nostres estudiants centrar-se més clarament en les àrees amb què s'han de familiaritzar com a futurs especialistes en Filologia Anglesa.

5. Conclusions

Amb la construcció d'una pàgina web per a l'assignatura d'*Història i cultura dels països de parla anglesa* hem aconseguit una gran millora de les capacitats d'aprenentatge dels nostres alumnes. En comparació amb alumnes d'anys anteriors, podem concloure que el progrés dels estudiants que han estat exposats als materials i les guies d'estudi que hem preparat nosaltres és molt superior. També hem observat que la capacitat de qüestionar les fonts, tant escrites com virtuals, és molt superior i la capacitat dels estudiants d'analitzar qüestions específiques ha millorat enormement. La preparació del material, dissenyat tenint en ment les necessitats i el perfil dels nostres alumnes, ha fomentat en gran nivell l'aprenentatge autònom perquè s'ha disminuït notablement la dependència en els apunts de classe. Finalment, potser el més important és que l'ús de materials visuals a l'aula ha demostrat ser un estímul pels estudiants per crear vincles amb esdeveniments actuals i comprendre la utilitat d'aquesta assignatura en la llicenciatura.

Referències

- KENNEDY, D. M. et al (2004) *The Brief American Pageant*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- TINDALL, G. B. & DAVID E. (2000) *America: A Narrative History*. New York: W.W. Norton.
- WANG, Y. & SWANSON, C. (2005). «University Classroom Uses of the Internet». In C. CRAWFORD et al. (Eds.), *Proceedings of Society for Information Technology and Teacher Education International Conference 2005*, Chesapeake, VA: AACE.

Enllaços d'interès

- Web de la innovació: http://antalya.uab.es/history_culture/ S'hi entrà el 29-1-2008. Es tracta de la pàgina web que hem creat per a l'assignatura. Encara es troba en fase preliminar.
  - <http://www.bbc.co.uk/history/british/abolition/> És un model per a qualsevol professor d'història i un lloc web que recomanem als nostres alumnes.
  - <http://members.aol.com/scothist/scotland.html> [2008]
  - <http://www.scottish-history.com/> [2008]
- Aquests són els tipus de llocs web que als alumnes els agrada llegir i han contribuït al format de la nostra pròpia pàgina web.

Paraules clau

Cultura, història, Filologia anglesa, aprenentatge autònom

Finançament

Aquest projecte ha rebut el finançament de la Generalitat de Catalunya, DURSI-AGAUR per a la millora de la qualitat de formació a les universitats catalanes, MQD2005-00020.

Responsable del projecte

Felicity Hand

Departament de Filologia Anglesa i de Germanística

Facultat de Filosofia i Lletres

Universitat Autònoma de Barcelona

felicity.hand@uab.cat

Presentació de la responsable del projecte i del grup de treball

Les professores implicades en aquest projecte ensenyen en cursos de cultura i civilitzacions des de fa diversos anys. Felicity Hand s'ha especialitzat en els cursos d'estudi d'història britànica i americana, Sara Martin en estudis culturals contemporanis i Laura Gimeno en civilització americana. Les tres membres del equip son professores univer-

sitàries al Departament de Filosofia Anglesa i Germanística de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Membres que formen part del projecte

Laura Gimeno

Departament de Filologia Anglesa i de Germanística

Facultat de Filosofia i Lletres

Universitat Autònoma de Barcelona

laura.gimeno@uab.cat

Sara Martin

Departament de Filologia Anglesa i de Germanística

Facultat de Filosofia i Lletres

Universitat Autònoma de Barcelona

sara.martin@uab.cat